

5. Simontornya tudósgyógyyszerésze, ifj. Pillich Ferenc

A Simontornyán ifj. Pillich Ferencként ismert gyógyszerész (a családban a negyedik Pillich Ferenc) különös és jelentős szerepet töltött be városunk életében. Egy szép napon különleges szenvedélye támadt. 1898-ban történt, hogy Simontornya gyógyszerészének fia, ahogy írta, egy „macskajajos reggelen” meglátott egy szép lepkét a kertjükben sűtkézre. Gyermekkori lepkegyűjtő szenvedélye újraéledt. Ettől a pillanattól fogva öt évtizeden keresztül szabad idejében kerékpárjával vagy gyalogosan mindig Simontornya határát járta és tudományos igénnyel gyűjtötte a bogarakat, növényeket. Hol a Csirka-völgyben, hol a Pósa parton, hol a Fáncsi-remész erdőben bukkant fel lepkehálójával.

Ifj. Pillich Ferenc Bunzlauban - saját visszaemlékezései szerint-kezdő rovargyűjtő korában ¹

Ifj. Pillich Ferenc Szombathelyen született 1876. április 2-án. Miután a család az 1880-as években felköltözött Budapestre, a középiskolát ifjabb Pillich a fővárosban, a lutheránus főgimnáziumban végezte egy év kivételével, melyet Bunzlauban töltött nagyanjánál. Édesapja szakmáját folytatva a budapesti Orvostudományi Egyetem gyógyszerészeti fakultásán gyógyszerész oklevelet szerzett 1897-ben. Családjá egy Temesváron eltöltött év után, 1898-ban Simontornyán telepedett le, átvéve a helyi

gyógyszertárat.

Az 1899. július 6-án befogadott vármegyei irat már az ifjabb Pillich Ferenc gyógyszerészről beszél: „*A gyógyszerézmesteri diploma hátlapjára a következő záradék vezetendő reá: Ezen oklevél tulajdonosa Pillich Ferenc gyógyszerézmester a szabályszerű két (:2:) évi segédi időt kitöltvén, oklevele gyógyszertár nyitására vagy önálló vezetésére érvényesnek tekintendő. Kelt Szegzárd, 899 VII.14.*” ² Gyakornoki idejét Budapesten apja „Szerecsen” című patikájában és tudomásunk szerint Szombathelyen a Simon patikában töltötte le (Simon Gyuláné Stamborszky Hermina első unokatestvére volt).

Idősebb Pillich Ferenc halála után, 1902-ben ifjabb Pillich Ferenc vette át a patika vezetését, amelyet a Dunántúl egyik legjobban felszerelt gyógyszertárává fejlesztett, és amelyben élete végéig dolgozott. A rovargyűjtés akkor vált nála szenvedéllyé, amikor Tolna vármegye elhatározta, hogy megírta a megye monográfiáját. Az indította Pillich Ferencet az intenzív, beható és rendszeres gyűjtésre, hogy lakóhelye rovar- és növényvilágának felkutatásával hozzájáruljon a terv megvalósulásához. Hogy a monográfia terv maradt, nem Pillichen múltott, viszont ettől fogva haláláig, öt évtizeden keresztül bogarászott főleg Simontornyán, hiszen munkája ide kötötte. A gyűjtést összekapcsolta kedvenc sportjával, a biciklizéssel. Egy leírása alapján tudjuk, hogy 1904 nyarán körbeutazta fél Európát kerékpárjával. Dr. Hangel Ignác tiszti főorvos iratai megerősítik a fenti dátumot, ugyanis arról

¹ Fénykép Müller Imrétől

² TMÖL - Alispáni iratok – Közig. iratok 2040/1899.

szól a jelentés, hogy Pillich Ferenc 1904-ben hosszú szabadságot vett ki. A tiszti főorvosnak szeptember 10-én írott levelében a következők olvashatók: „**Tisztelettel bátorkodom becses tudomására hozni, miszerint Hann Henrik okl. gyógyszer. úr, ki májustól engemet helyettesített, szeptember 1-én, hazaérkeztemkor, az itteni conditióból távozott.**”³

Pillich Ferenc Fiuméből kiindulva az osztrák és a svájci Alpokon keresztül Dél-Franciaországon át a Pireneusok spanyolországi oldaláig jutott, majd onnan Francia-, Dél-Német - és Csehországon keresztül érkezett haza. Ennek a kirándulásnak is elmaradhatatlan kelléke volt a lepkeháló, melyet biciklijé első villája mentén felerősítve hordott. Mivel eleinte rovarjait nehezen tudta meghatározni, segítségül a korszak legjobb specialistáival vette fel a kapcsolatot, hazaiakkal és külföldiekkel egyaránt, ami igényességét mutatja. Cikkeiben a gyűjtött anyagokon kívül a gyűjtés módszeréről, körülményeiről, a rovarok élőhelyéről és új preparálási észrevételeiről is számot adott.

Legközelebbi szabadságot 1907-ből maradt fenn. „**Nagyságos főorvos úr! Van szerencsém tisztelettel tudatni miszerint a mai napon eltávoztam hazulról és a gyógyszerért Márkus Kornél okleveles gyógyszerész urat bíztam meg. ... A kíséret tartama 20 nap; azaz július hó 1-től 20-ig.**”⁴

Időközben 1906-ban megnősült, felesége a selmecebányai származású Gerzsó Hildegárd volt, aki 1886. március 16-án született. Korán elhunyt szülei Gerzsó János mézeskalácsos és Léviusz Lujza voltak. Gerzsó Hildát rokonai, Gerzsó Ilona szülei nevelték fel. Unokatestvére, Mater Gerzsó Ilona a háború előtt az „Angolkisasszonyok” neves iskola vezetője volt.

Ifj. Pillich Ferenc és Gerzsó Hilda házasságából két gyermek született: Ferenc és Lujza, akikről külön fejezetben szólnunk.

1906-1907-ben keletkezett hivatalos iratok ifj. Pillich Ferenc gyógyszerértári tulajdonjogi részarányát taglalják. A Tolna vármegyei tiszti főorvosi vélemény az alábbiakat tartalmazza: „**A simontornyai »Szent Lélekhez« címzett realjogú gyógyszerértár a házzal együtt egy harmad-részben ifj. Pillich Ferencet (illeti), két harmad részben pedig özvegy Pillich Ferencné született Betzhold Emma tulajdona jelenleg is.**”⁵

A képen özv. id. Pillich Ferencné Betzhold Emma és családja kb. 1916-ban. Pillich Margit ölében Pillich Lujza ül kb. 2 évesen⁶

³ TMÖL - Tolnavármegyei tiszti főorvos iratai 1904-1907.

⁴ TMÖL - Tolnavármegyei tiszti főorvos iratai 1904-1907. – 215/1907.

⁵ TMÖL - Alispáni iratok – Közig. iratok 2310/1907.

⁶ Fénykép Kiss Margittól

1910-ben dr. Hangel Ignác tiszti főorvos felmértette Tolnavármegye gyógyszerárát. A 19. sorszámú szerepel Pillich Ferenc patikája, melyről az alábbiakat tudhatjuk meg: **„Simontornya: „Szentlélekhez” 1818ban állítatott fel. Reáljogu. Elismertetett 1891 october 26án a 14606/VI. 11. '891 sz. B.M.R. Tulajdonos özv. Pillich Ferenczné sz. Betzhold Emma és fia Pillich Ferencz, a társtulajdonos vezet, ki oklevelét Bpsten 1897 junius 19-én nyerte. 1910. jul. 17én kelt adásvevési szerződés alapján házzal együtt egészen Pillich Ferenczre ruháztatott. Vizsgálatott 1910. január 15én.”**⁷

Ez a bizonyos átruházás azonban igen hosszú ideig tarthatott, mert Pillich Ferenc 1912 nyarán az alábbiakat írta: **„...Miután az évek folyamán az ügy elintézését nem nyert, több ízben megreklamáltam ezt kérvények útján, ámde siker nélkül.”**⁸ Az ügyintézés lassúságához mindenképpen hozzájárulhatott az is, hogy Pillich nevét a belügyminisztériumban elírták. **„Dr. Mich Ferenc”**⁹ formában jelent meg az 1910. szeptember 1-én kelt iraton.

A „Szentlélekhez” patika látta el a Styrum-Lymburg Alapítvány helyi menházának gyógyszerellátását is. A bemutatásra kerülő számla tartalmazza a beteg nevét, a gyógyszerek fajtáit és árát; továbbá mindenféle engedélyt és aláírást. Közöttük szerepel természetesen Pillich Ferenc gyógyszerész, dr. Kiss István orvos, a menhelyi felügyelő, a megyei tiszti főorvos és a budapesti munkaügyi és népjóléti minisztérium elszámolójának aláírása is.¹⁰ Ilyen iratok Pillich Ferenc működésének kezdete óta fennmaradtak a megyei levéltárban. Negyedévenként adta le a menház lakói számára kiszolgáltatót gyógyszerek jegyzékét, s azok nyugtáját. Ezt először igazolta a menház felügyelője, érvényesítette Tolna vármegye alispánja, majd utasították az alapítványi pénztárat a kifizetésre. Minderről értesítést kapott a királyi pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség, a szekszárdi királyi adóhivatal és a gyógyszerész úr is.¹¹ A kifizetésre általában 2-3 hónapot kellett várni, de az alábbi forrás szerint előfordult, hogy jóval később és csak megsürgetés után jutott Pillich Ferenc a pénzéhez.

„Tekintetes Lymburg Styrum gróf és grófné féle kegyes alapítvány felügyelő választmányi elnökének - Szekszárd

A helybeli Styrum-menház tagjai részére az 1904. év első és második negyedében kiszolgáltatót gyógyszerekről kiállított Korona 174.98-ról szóló számlámat 1904. évi július elején Horváth Andor úr, a helybeli menház felügyelője rendeltetési helyére juttatta. Miután évek során át a k. m. Belügyminister úr a számláimat, a benyújtástól számított 2-ik vagy 3-ik hónapban kiutalványozni rendelte, jelen esetben pedig még most: a 8-ik hónapban sem lett az összeg részemre kiutalva. Tisztelettel kérem Tekintetességedet, kegyeskedjék utánnéznetni, vajon fenti összeg nem e lett máris rendelet útján részemre kiutalva. Ellen esetben kérném szépen, szíveskedjék annak kiutalványozását megsürgetni! Kiváló tisztelettel maradtam Tekintetességed alázatos szolgája: Pillich Ferenc gyógyszerész”¹²

Gyógyszertár a Szentlélekhez pecsétje 1904. szeptember 10-én¹³

⁷ TMÖL - Tolnavármegye tiszti főorvos iratai 1908-1912.

⁸ TMÖL - Alispáni iratok - 18702/1914.

⁹ TMÖL - Alispáni iratok - 18702/1914.

¹⁰ TMÖL - Alispáni iratok - Közig. iratok 4907/1928.

¹¹ TMÖL - Tolnavármegye tiszti főorvos iratai 1904-1912.

¹² TMÖL - Alispáni iratok 1904/7396.

¹³ TMÖL - Tolnavármegye tiszti főorvos iratai 1904-1907.

Az 1912-15 között keletkezett helyi képviselő-testületi jegyzőkönyvek alapján szomszédjával, Szenczi Ferencsel támadt némi nézeteltérése feltehetően a már említett „Kék egér” vendéglő miatt. Ennek hatására a testület kötelezte Szenczi Ferencet „*udvarának és kertjének Pillich Ferenc háza felőli oldalát megfelelő 1 ½ méter magas kerítéssel jelen véghatározat kézbesítésétől számított 60 nap alatt lássa el...*”¹⁷

Jobbról ülnek: ifj. Pillich Ferenc, mellette felesége Gerzsó Hilda, középen Glatz Samuné Pillich Margit, mellette középső leánya Emma, és Walter Sperling. Mögötte áll Glatz Irén, mellette Ilse Sperling, aki Betzhold Emma

nővérének, Betzhold Idának leánya volt, mellette Pillich Lujza és legifjabb Pillich Ferenc 1930 körül¹⁸

Entomológusok találkozója
Simontornyán 1927-ben¹⁹

Ülnek: Kiss Margit gyógyszerésznő, dr. Karl Singer rovarász, Bokor Elemér²⁰ botanikus. Állnak: Komlósi (?) egyetemi hallgató, a 13 éves Pillich Lujza, Bokor Elemérné, Pillich Ferencné és Pillich Ferenc. Fényképezte: Mihályi Ferenc egyetemi hallgató.

¹⁷ TMÖL – Simontornya képviselő-testületi jegyzőkönyvek 1912-15.

¹⁸ Fénykép Hidasy Imréné Pillich Lujzától

¹⁹ Fénykép Hidasy Imréné Pillich Lujzától

²⁰ Bokor Elemér (Sátoraljaújhely, 1887. január 19. – Budapest, 1928. szeptember 1.) zoológus. Már egyetemi évei alatt a barlangkutatással foglalkozott, valamint tanulmányozta a bogarak életét. 1919-ben Ispánmező környékén fedezte fel és írta le a környékre jellemző barlangi bogárfajt, a Duvalius gömöriensist. Doktori disszertációja is az Abaligeti-barlanggal és annak állatvilágával foglalkozott, amit először 1922-ben mért fel részletesen. Ezt 1925-ben publikálta először, ez volt az első részletes leírás a barlangról és annak élővilágáról. A Kecske-lyuki barlangban találta meg, majd 1926-ban írta le a Gebhardt Antalról elnevezett Duvalites gebhardt nevezetű vak bogárfajt, a vakfutrinkát. Tudományos írásai a Rovartani Lapokban és az Entomologische Blätterben jelentek meg.

Alelnöke volt a Barlangkutató Társaságnak, elnöke a Rovartani Társaságnak. A Német-Osztrák Barlangkutató Szövetség ezüst plakettel tüntette ki munkásságáért.

www.hu.wikipedia.org

Bíró Lajos²¹ rovarász és pápuakutató látogatóban Pillich Ferencéknél

Pillich Ferenc lepkehálóval az 1930-as évek végén²²

Pillich Ferenc 1914-ben jelentette meg talán legjelentősebb munkáját. Addigi kutatási eredményeit összefoglalva, saját költségén kiadatta az „Aus der Arthropodenwelt Simontornya's -Simontornya rovarvilágáról” című kis könyvét németül. A könyvecske első 13 bevezető oldala után –melyben érdekes adatokat találunk Simontornyáról és a környező falvokról az első világháborút megelőző évekből (például megtudjuk, hogy Tolnanémediben 2-5 koronáért árulták az akkoriban híres, bőrből készült tutyikat, valamint hogy Simontornyát elkerülte a századforduló nagy amerikai kivándorlási láza stb.), a kevésbé olvasmányos, ámde annál fontosabb katalógus rész következik 150 lapon keresztül:

²¹ www.magyarok.sulinet.hu - Bíró Lajos rovar-tani kutató, entomológus (Tasnád, 1856. augusztus 28. – Bp. 1931. szeptember 2.) Tanulmányait Tasnádon, a helyi református iskolában kezdte meg 1863-ban. Már akkor feltűnt a természet iránti vonzalma, mert tanárával sokat barangolt a közeli erdőkben, mezőkön, s közben szívesen gyűjtött rovarokat, megtanult növényt preparálni, és madarat tömni. Szegény körülmények között élő szüleit sikerült rávenni taníttatására, így a Zilahi kollégium ösztöndíjasként tanult tovább. 1875-ben érettségizett, majd a debreceni református teológiára iratkozott be. Teológusként rovargyűjtéssel, természetrajzzal és nyelvtanulással foglalkozott. 1881-ben került a Rovartani Állomásra, aminek öt éven keresztül filoxérabiztosa volt. Lehetősége nyílt kutatásai elvégzésére, mik főként a rovarok tanulmányozására vonatkozott. Állása 1886-ban megszűnt, helyettes tanárnak szegődött Kecskemétre, a református gimnázium természetrajzi katedrájára. Egyre nagyobbra duzzadó rovargyűjteményével 1892-ben visszatért Pestre, és folytatta tudományos kutatásait. Egy pályatársa halála hatott döntően életére, mikor elhatározta, hogy megmenti - az Új Guineában fiatalon elhunyt természetrajz kutató - Fenichel Sámuel hagyatékát. Majd megkereste a Budapest Nemzeti Múzeum - Herman Ottó közbenjárására -, és megbízta egy Új-Guineai gyűjtéssel. Ő pénzzé tette 20 ezer darabból álló rovargyűjteményét, és 1895. november 7-én elindult Új-Guinea felé. Hat évet töltött az akkor még kőkorszakbeli állapotban élő pápuák között, miközben Új-Guineát bejárva dolgozott, gyűjtött és tanult. Összegyűjtött néprajzi tárgyainak száma meghaladta a 6000 darabot, míg rovar-, hulló- és madárgyűjteménye 200000 példányt is kitett. Nem csak fáradhatatlan természetbúvár volt, hanem kiváló megfigyelő és emberismerő is. Néprajzi gyűjtése sem csak a holt tárgyra terjedt ki, hanem a bennszülöttek életére is. Lejegyezte szokásaikat, táncaikat, zenéjüket, mik később több mint 100 kisebb-nagyobb cikkben, tudományos értekezésben, valamint két könyvben jelentek meg. Munkája jelentőségét már életében is elismerték, mert a világ minden részéről keresték meg tudósok és kutatók, kik szakvéleményét kérték. 75 éves korában halt meg Budapesten, 1931. szeptember 2-án. Hamvai a Budapesti Kerepesi temetőben nyugszanak.

²² Fénykép Hidasy Imréné Pillich Lujzától

Simontornya ízeltlábúinak rendszerezett felsorolása. Másfél évtized szorgalmas gyűjtése után már 4005 (!) fajról és azok variációjáról számolt be. Ezek lebontva:

- 782 lepke-
- 1931 bogár-
- 46 álrecésszárnyú-
- 47 recésszárnyú-
- 1 sörtefarkú-
- 3 hólyagoslábú-
- 468 félfelsőszárnyú-
- 37 hangya-

5.8 cm-es gyógyszeres üveg – ebben és ilyenekben tartotta Pillich Ferenc az általa gyűjtött bogarakat, mielőtt felszúrta volna őket a tűre.²³

- 23 díszdarázs-
- 30 egyenesszárnyú-
- 842 légy-
- 27 százlábú-
- 10 álskorpió-
- 4 kaszáspók-
- 233 pók-
- és 3 atkafélét sorol fel.

1914-ben megjelent Simontornya rovarvilágáról című könyvének fedlapja és a könyvben közölt simontornyai látkép

Kutatásait egy-egy történelmi közjáték megszakíthatta, de alapvetően meg nem változtathatta. Ilyen volt az 1919-es tanácsköztársaság 133 napos uralma is.

1920. augusztus 20-án Pillich Ferenc több oldalas levelet írt az alispánnak, melyben beszámolt a kömmün időszakáról:

²³ Dr. Szél Győző entomológustól, a Magyar Természettudományi Múzeum főmuzeológusától

„Nagyságos Alispán Úr!

9065/1920. sz. útiratára van szerencsém tudatni, hogy a Kommunizmus alatt jó adag ijedség és rettegésen kívül sem a gyógyszeráraknak, sem annak teljesen egyedüli munkaerejének: nekem semmi bajunk nem történt. ... Én annak idején épen 21 éve dolgoztam Simontornya és vidékének szemeláttára egészen egyedül a gyógyszerárban, így hát azt hiszem, némi kiváltságos pozícióban lett részem úgy a falusi burzsujok közt, mint a megyei gyógyszerártulajdonosok közt. ... szóval elmondhatom, hogy békén hagytak. ... Utólag hallottam, hogy a Szamuely-féle erőskéz politikája szerint augusztus valamelyik napján 30-40 simontornyai burzsujjal engem is ki akartak végezni! Erre vonatkozó hiteles iratot azonban nem láttam. Pillich Ferenc gyógyszerész”²⁴

Az 1920-as év sok nehézséget hozott, mert kevés volt a fűtőanyag. Ennek megoldása miatt a gyógyszerész úr kénytelen volt az alispánhoz fordulni. Levele nyomán jól kirajzolódnak a korabeli viszonyok is.

„Nagyságos Alispán Ur!

Engedje meg kérem, hogy a jelenlegi katasztrófális fűtésben egy kéréssel járulhassak színe elé.

A mostani hasábfakiosztásnál részemre 8 mtr³ fűt juttatott a faelosztó bizottság, mivel a csekély készlet folytán beláthatóan nem is adhatott többet. Igérve van még 3-4 mtr³, de ez mindössze 5 hónapra elegendő nekem. A gyógytári tágas szellős helyiség igen sok fűt igényel, a mellékhelyiségeket is fűteni kellene már a gyógyszerek szárazon tartása végett is, a szolgálak lakosztályát és a laboratóriumot is rendszeren át kellene melegíteni, azonkívül – családos ember lévén, a konyhára és a szobára is kellene fűtőanyag. Mindez a lefolyt 2 évben nagyon takarékosan volt csak kivihető. Magyar szénét egyáltalán nem használhatok tűzhelyeimben, porosz szénét fával keverve alkalmazhatnék,ilyent azonban semmiképp sem tudok ma kapni. 5 év előtt még kaptam egy waggonnal, ez azonban már végét járja. Ez év januáriusában uzsora áron tudtam egy tolnanémedi-i gazdától 5 mtr³-t venni, ez a kvantum azonban 1 hónap alatt elfogyott. A fűtés a patikában oly szegényesen történik, hogy ujjaim fagyásokkal borítván.

A község tehetetlen, magán úton fa be nem szerezhető, az uradalomnak –úgymond-meg van e tekintetben keze kötve, miért is előbb-utóbb be kell zárnom a gyógytárt, ami lehetetlen helyzetet teremtene úgy a közegészség mint magam részére. A molnárok módjára fűt sem kérhetek vevőimtől, nem lévén ez szokásban.

Soraimmal oda konkludálok, miszerint kegyeskedne Alispán Ur a simontornyai Uradalom-tól, az egyetlen elképzelhető faforrástól részemre legalább 12 mtr³ hasábfűt kieszközölni, hogy egy esztendőre kötelességemet teljesíthessem.

Segédem nincs, mert ha volna, az is megkövetelné a jól fűtött szobát.

Mély tisztelettel – Pillich Ferenc gyógyszerész”²⁵

²⁴ TMÖL - Alispáni iratok – Közig. iratok 215/1921.

²⁵ TMÖL – Alispáni iratok – 3030/1921.

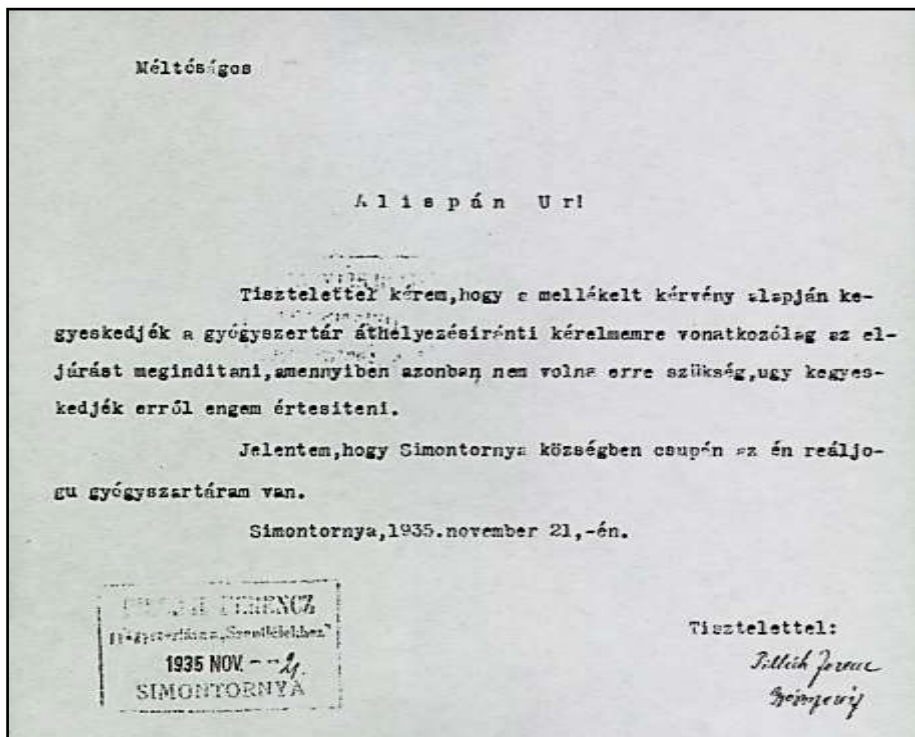

Emléklap Pillich Ferenc, volt császári és királyi hadsereg tartalékos gyógyszerügyi segédtiszt részére ²⁶

1926-ban Pillich Ferenc is jelentkezett a villanyvilágítást bevezetni szándékozók közé. ²⁷

Az 1930-as években a legtöbb adót fizetők közé sorolták, így virilitása révén a község életébe alanyi jogon beleszólhatott. Ennek ellenére a legritkább esetben vett részt az üléseken, mert valószínűleg lekötötte minden szabadidejét tudományos munkája. Nagyon indokolt esetben azért természetesen nem vonta ki magát a közügyek gyakorlásából. Ilyenek voltak:

- 1934. május 9-én Gömbös Gyula miniszterelnök díszpolgári jelölése, ²⁸
- 1935-ben a gyógyszerértár áthelyezésével kapcsolatos ügyek,

Pillich Ferenc kérelme a gyógyszerértár áthelyezése ügyében ²⁹

²⁶ Hidasy Imréné Pillich Lujzától

²⁷ TMÖL – Alispáni iratok – Közig. iratok 12358/1930.

²⁸ TMÖL – Simontornya község közgyűlési jegyzőkönyve 1932-1936.

²⁹ TMÖL – Alispáni iratok – Közig. iratok 20525 /1935.

- Az 1935. december 19-én keletkezett képviselő-testületi jegyzőkönyv alapján Pillich Ferenc a vármegyei 41.§ és 42. §-ra hivatkozva, a telkéből közterület céljaira átadott területért pénzt kért. A határozat megszületett: „... *Fő ucca 78 összeírású számú Pillich Ferenc féle területből a szabályozási terv betartása folytán közterület céljára jutott minden négyszögöl egységárát 16. P.ben, így összesen 400 P.ben állapítja meg ...*”³⁰ a testület. Egy év múlva vizet vezettek a területre, amihez szintén szükség volt a testület jóváhagyására. „*Pillich Ferenc és társai a Pillich féle főuccai telken egy érdekeltségi artézikutat furattak azoncélból, hogy annak vizét vízvezeték csöveken az egyes érdekeltségi tagok és vízjogvásárlók telkeire elvezessék. Tekintve, hogy ezen vízvezeteki csövek csakis a közuton vezethetők el az érdekeltek telkeihez, a községi képv. testület engedélyére van szükség.*”³¹ Természetesen az engedélyt megkapták.

Pillich Ferenc hajdani gyógyszerháza a Fő utcán, a mai Szent István utcán

- 1936. szeptember 4-i rendkívüli testületi ülésen is részt vett, amikor is a két segédjegyző és a körorvos részére egy emeletes lakóház felépítésében döntött a testület (a régi életveszélyessé vált jegyzői épület helyére) a Templom utcában.³²
- 1936. október 7-én is szavazott, amikor a községi járványkórház épületében lévő lakrész bérbeadása mellett döntöttek. Az iratok alapján Lampert Oszkár rendbentartásért és szellőztetésért cserében bérbe kapta az 1 szoba, konyha, kamra, padlás, udvar területét.³³
- 1937. július 27-én szintén megjelent, amikor a Vár körüli terület és a hozzá vezető utcák rendezése és kőburkolattal való ellátása, ill. az egyre fejlődő helyi piacok végleges elhelyezése volt a téma.³⁴

A simontornyai járás főszolgabíróinak a járási orvosok havonta küldték a közegészségügyi jelentéseket. Ennek nem egyszer volt tárgya a simontornyai gyógyszerház vizsgálata is.

³⁰ TMÖL – Simontornya képviselő-testületi jegyzőkönyv 1935. december 19.

³¹ TMÖL – Simontornya képviselő-testületi jegyzőkönyv 1936. október 7.

³² TMÖL – Simontornya község közgyűlési jegyzőkönyve 1932-1936.

³³ TMÖL – Simontornya község közgyűlési jegyzőkönyve 1936-1940.

³⁴ TMÖL – Simontornya község közgyűlési jegyzőkönyve 1936-1940.

Az ellenőrzések biztos időpontjai:

1935. július 12-e,³⁵

1936. május 20-a,³⁶

1936. július 23-a³⁷ voltak. Bizonyára nem találtak hibát, mert nem szóltak hiányosságokról a jegyzőkönyvek.

Ugyanezekből a közegészségügyi ellenőrzésekből tudható, hogy

- 1935 szeptemberében tífusz járvány volt Simontornyán, de a védőoltás megállította a folyamatot.
- 1935 decemberében a simontornyai bőrgyárból két anthrax beteget jelentettek be.
- 1936-ban a 4600 simontornyai lakos közül 6 főt kezeltek trachoma miatt.
- 1936 áprilisa előtt kanyaró járvány lehetett a településen, mert az óvoda újrainyitására számolt be az ellenőrzést végző járási orvos.

1939. szeptember 27-én Simontornya község képviselői rendkívüli testületi ülést tartottak, mert a szomszédos Pálfa község önálló gyógyszerterát akart létesíteni. Az akkor készült jegyzőkönyv jól példázza azt, hogy mind az országos vezetés, mind a város vezetése mennyire szem előtt tartotta a már működő vállalkozások érdekeit.

„Főjegyző előterjeszti Pálfa község előljáróságának 2556/1939 sz. alatt kelt megkeresését, mely szerint Pálfa községben önálló gyógyszerter felállítása ügyében kéri a képv. testület állásfoglalását.

Előadja, hogy új gyógyszerter felállítását az illetékes hatóságok csak az esetben engedélyezik, ha azt a közegészségügyi szempontok indokolják, továbbá a helyi viszonyok szerint az általa már fenálló gyógyszerter lételemje nincs veszélyeztetve.

Előadja, hogy a m. kir. Belügyminiszter úr, Dr. Heiczinger János pálfai orvos kézi gyógyszerter engedélyezése iránti kérelme tárgyában 1936. nov. 24.-én kiadott 230025/1936 XIII. sz. alatt kelt véghatározatával kézi gyógyszerter tartására nem adott engedélyt, mert közegészségügyi szempontból nem látta megindokolva annak engedélyezését s azáltal a simontornyai gyógyszerter forgalmi köréből a 2000 lakosu Pálfa községet részben elveszítené. Nem kétséges, hogy a belügyminiszteri véghatározat fenti indoklása még inkább vonatkozik a jelenleg kérelmezett önálló gyógyszerterre nézve, mert ez esetben a helybeli gyógyszerter Pálfa községet teljesen elveszítené forgalmi köréből.

Előadja, hogy a 22370/1883 B.M. sz-hoz alkotott szabályrendelet 17. §-a ugy rendelkezik, hogy amely községbe egy gyógyszerterri jogosítvány engedélyezése kéretett és a megejtett tárgyalások rendén kiderítettett, hogy egy új gyógyszerter felállításá által az ily úton megszaporodott gyógyszerterek fennállása veszélyeztetnék, hasonló újabbi kérvény 1 év lefolyása előtt egyáltalán nem és az ezt követő 5 év alatt is csak az esetben vétetnek tárgyalásba, ha kellően kimutattatik, hogy a kérdéses helyen a viszonyok azóta oly módon változtak meg, hogy ezek folytán a meglévő gyógyszerterek forgalmában az eddiginél lényegesebben kedvezőbb eredmény éretik el.

Előadja, hogy az 1936. év óta a simontornyai gyógyszerter forgalmi körébe tartozó községekben változás nem történt, miért is javasolja, hogy a képv. testület Pálfa községnek önálló gyógyszerter felállításá iránti kérelmét ne támogassa, sőt a hiv. miniszteri véghatározat és szabályrendelet szellemében ellene foglaljon állást annyival inkább is, minthogy Simontornya és Pálfa községek között a kocsi és személyforgalom még a legrosszabb téli napokat sem kivéve oly nagy, hogy a Pálfa községi betegeknak a

³⁵ TMÖL – Alispáni iratok – Közig. iratok 237/1936.

³⁶ TMÖL – Alispáni iratok – Közig. iratok 187/1937.

³⁷ TMÖL – Alispáni iratok – Közig. iratok 187/1937.

simontornyai gyógyszerútból történő gyógyszer beszerzése még külön költséget sem jelent.”

³⁸ A javaslatot természetesen a testület elfogadta, és véghatározatban rögzítette.

A Tamási Körzeti Földhivatal telekkönyvi betétei arról adnak tájékoztatást, hogy Pillich Ferenc és családja milyen ingatlannal rendelkezett:

- 253. helyrajzi számú ház 78. sz. alatt udvarral a beltelekben. Ezt dr. Vas Izor hajdani tulajdonostól vásárolta meg Pillich Ferenc 1934. július 4-én, s ennek helyére építtette fel későbbi lakását és patikáját.
- 252. helyrajzi számú ház 77. sz. alatt udvarral a beltelekben. Ezt az ingatlant Hidasy Imréné Pillich Lujza javára jegyezték be 1936. szeptember 18-án. Az iratokból kiderül, hogy Friedmann Ármin 1905-ben vétel útján jutott az ingatlanhoz, s ezt adta el a Pillich családnak.
- 6121/1. helyrajzi számú szőlő a Cserháthegyén, valamint a 6121/2. helyrajzi számú szántó szintén a Cserháthegyén megváltott birtokként került a család tulajdonába.
- Rendelkeztek még szántófölddel a Rózsaberki erdőföldek dűlőjében (6587/1-2-3. és 6588. helyrajzi számokon) és a Szederfa dűlőben is (4104. helyrajzi számon). Ezek valamikor zsellérbirtokok voltak, s 1941. őszén Kadenzski Margittól vásárlás útján szerezték meg.
- 2472/3. helyrajzi számú rét a Lapos sziget dűlőben, melyet ugyancsak Kadenzski Margit simontornyai lakostól vásároltak meg, s ugyancsak 1941. őszén.

1945. május 8-án a főszolgabíró kimutatást készített a simontornyai járás területén tartózkodó orvosokról és gyógyszerészekről. A kimutatásban természetesen szerepel az akkor 69 éves Pillich Ferenc is. A járásban egyéb iránt összesen 5 gyógyszerész működött. Helyileg Gyöng, Kölesd, Simontornya, Nagyszékely és Hőgyész településeken. ³⁹

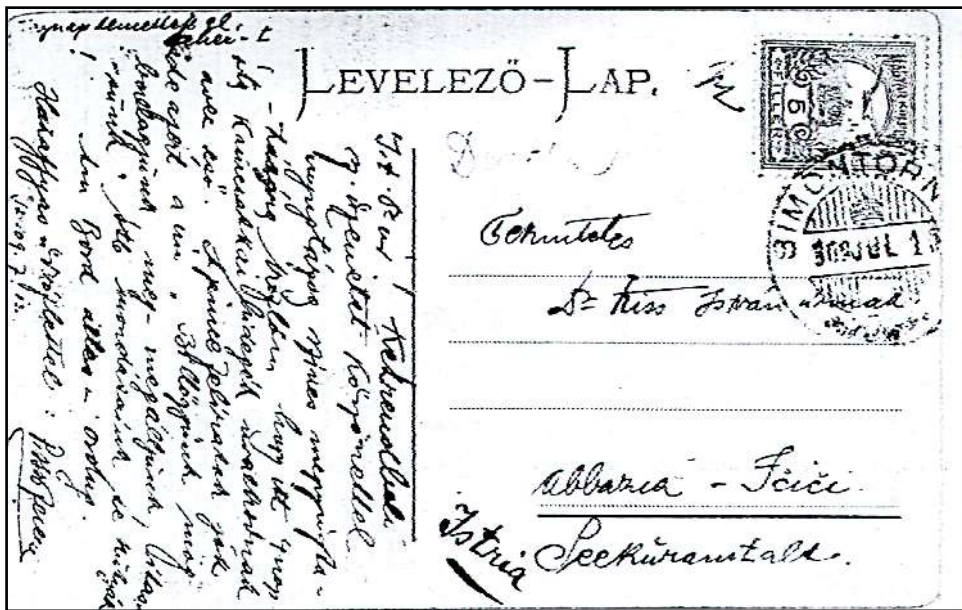
Pillich Ferenc a Fő utcai gyógyszerésztárában ⁴⁰

³⁸ TMÖL – Simontornya község közgyűlési jegyzőkönyve 1936-1940.

³⁹ TMÖL – Alispáni iratok – Közig. iratok 1189/1945. Ugyanekkor az egész járás területén mindössze 10 orvos praktizált. A háborúra való tekintettel természetesen mindegyikük neve mellett szerepeltették katonai rangjukat is.

⁴⁰ Fénykép Hidasy Imréné Pillich Lujzától

Pillich Ferenc gyógyszerész úr és a krónikáíró Kiss István doktor úr között az évek folyamán nagyon jó barátság alakult ki, s természetesen ez családjukra is érvényes volt.

Dr. Kiss Istvánnak szóló képeslap Pillich Ferentől ⁴¹

Barátságukat jól mutatja ez a képeslap, amit a gyógyszerész úr az Abbáziában pihenő kollégájának küldött 1909. július 13-án

„I(gen). t(isztelt). dr. Úr! Kétrendbeli sz(íves). üzenetét köszönettel nyugtázom. Szíves megnyugtatóására közlöm, hogy itt 4 nap óta kamcsatkai hidegek uralkodnak avec eső. A pincefeliratok jók, de azért a mi „Billögjünk mög ballagjunk, meg-megálljunk, itassunk” stb. mondásaink se kutyák. Am Bord alles in ordug. (A fedélzeten minden rendben, vagy amúgy minden rendben.) Hazaffyas üdvözlettel: Pillich Ferenc”

Pillich Ferencnek 1909 és 1937 között 29 rovartani és több botanikai tanulmánya jelent meg. Írásai a Rovartani Lapokban, a Magyar Rovartani Társaság Közleményeiben, a Magyar Botanikai Lapokban, a Folia Entomologica Hungarica-ban (Rovartani Közleményekben) és külföldön a (Krancher-féle) Entomologisches Jahrbuch-ban (Rovartani Évkönyvben) jelentek meg. Több mint 30 új rovar fedezett fel, mégis Csiki Ernő szerint talán legfontosabb felfedezése egy kis bogár, a Sátoristyea Mescniggi újrafelfedezése volt. Gyűjtése nyomán sikerült ennek a nemnek a rendszertani helyét kijelölni a Byturidák családjában.

⁴¹ Képeslap néhai Dömötör Ferencné Takáts Magdolna pedagógustól

A Magyar Rovartani Társaságnak 1913-tól rendes, alapító tagja volt. Munkásságát elismerve tiszteletére több rovar és növényt is elneveztek róla a zárójelben feltüntetett ismert tudósok.

Rovarak:

- *Carabus hortensis* var. *Pillichi* (Bernau)
- *Chrysopa* *Pillichi* (Pongrácz)
- *Euchera* *Pillichi* (Alfken)
- *Thrips* *Pillichi* (Priesner)
- *Bryothrips* *Pillichellus* (Priesner)
- *Phloeotrips* *Pillichianus* (Priesner)
- *Pseudosira* *Pillichi* (Stach)

Növények:

- *Calamintha* *Pillichiana* (Wagner János)
- *Tilia* *Pillichiana* (Wagner János)
- *Mentha* *Pillichiana* (Trautmann Róbert)
- *Satureia* *Pillichiana* (Wagner János)

Simontornyán bár a lakosok mogorvának és különcnek tartották –sohasem szerette, ha gyógyszerészi munkája közben zavarták-, a társasági életnek mégis egyik központi alakja volt Pillich Ferenc. Több helyi, öntevékeny szervezet tagja volt: a Polgári Lövészegylet és a Társaskör (Kaszinó) elnöki tisztét 1930-tól a szervezetek megszűnéséig töltötte be.

Rovargyűjteményének szakszerű kezelésére és tárolására kisebb vagyont költött. Külföldön üvegszekrényeket és belevaló nagyméretű üveg fiókokat készíttetett, amelynek nagy része sajnos a gyűjteménnyel együtt megsemmisült a II. világháború barbár pusztítása során, de sajnos volt közöttük lakossági fosztogatás is. Az a kevés, még mindig nagy számú darab, ami megmaradt (22.000 példány), halála után családja jóvoltából a Magyar Nemzeti Múzeumba került.

Hidasy Imréné Pillich Lujza visszaemlékezései szerint a II. világháború alatt a gyógyszerésztárat és a lakásukat katonai kórháznak rendezték be. A ház akkoriban nagyon szép vajszerű volt. A front miatt hónapokon át Kiss Páléknál, unokatestvére családjánál laktak.⁴²

Patikájának államosítását nem érte meg, 1948. június 14-én halt meg otthonában. Simontornyán temették el, sírja a református temetőben található meg, szülei síremléke mögött.

Simontornya tudományos munkát folytató emberei közül Pillich Ferenc volt az, aki szorgalma révén szakterületén belül a legnagyobb hírnévre tett szert. Ország-, sőt világszerte ismertté tette választott lakhelyét, Simontornyát.

A szakirodalom gyakran megemlíti nevét:

„Kérészek (Ephemerida)

Kiegészítésként megjegyezhetjük, hogy a Tiszavirág a Tiszán kívül más nagyobb folyókat is lakja. A Dunán, a Dráván, a Rábán, a Maroson, a Bodrogon, a Temesen, a Nyitrán stb. is megjelenik. **Pillich** a Sióban is megtalálta őket. Igazi nagy rajzásának színhelye azonban

⁴² Interjú Hidasy Imréné Pillich Lujzával 2005. október 22-én

mégis csak a mi magyar folyónk, melynek meredek magas partfalai a lárváknak különösen jó lakhelyül szolgálnak.”⁴³

„A *Chr. pallida* Guer. inkább a fenyvesekben él, ibolyásan tarkázott testéről könnyen felismerhető.

Legtarkább fajunk azonban a *Nothochrysa italica* Rossi, egyúttal a legnagyobb fajunk is, s a dalmát partok lakója. Rokonát, a *N. fulviceps* St.-et **Pillich Ferenc** megtalálta Simontornyán is. *Klapalek Chrysopa hungarica* néven is leírt egy fajt, de erről kiderült, hogy Kis-Ázsiában él.⁴⁴

„Hazánk bogárvilágát már közel másfélszáz esztendeje kutatják és így elmondhatjuk, hogy az összes állatok között talán ezek világát ismerjük a legjobban. Nagy-Magyarországból közel tízezer bogárfajt és fajtát ismerünk, ami faunánk nagy gazdagságára mutat, milyennel kevés európai állam dicsekedhetik. Fajgazdagságát az ország földrajzi fekvésének és természeti viszonyainak köszönheti. Itt található Észak- és Dél-, Nyugat- és Kelet-Európa bogárvilága. Pusztáink sok keleti, a Kárpátok sok sajátos fajnak hazája. A 18. évszázad vége felé Koy Tóbiás és társai indították meg bogárfaunánk rendszeres kutatását, utánuk Frivaldszky Imre és János, Pável János, Bielz Ede Albert, Fuss Károly, Brancsik Károly, Horváth Géza, Mocsáry Sándor, Chyzer Kornél, Biró Lajos, Kuthy Dezső, Kaufmann Ernő, Ormay Sándor, Petri Károly, Speiser Ferenc, Wachsmann Ottó Ferenc, Bokor Elemér, Györffy Jenő, Fodor János és Jenő, Streda Rezső, Mihók, **Pillich Ferenc** és e sorok írója fáradoztak legtöbbet. A magyar bogarak jegyzékét Kuthy Dezsőnek köszönhetjük, rendszeres leírásukat pedig Csiki Ernő kezdte meg „Magyarország Bogárfaunája” című munkájában.”⁴⁵

„A gyűjtemény a világon az első tíz hártvászárnyú gyűjteménye közé sorolható, több külső munkatárs (Haris Attila, Thuróczy Csaba, Várkonyi Gergely) dolgozik a gyűjteményben.

Gyűjtemény nagysága: 850 000 példány

Gyűjteményben elhelyezett típusok száma: 6000 fajt reprezentál

Klasszikus gyűjteményei: Ambrus Béla, Biró Lajos, Diószeghy László, Erdős József, Méhes Gyula, Mocsáry Sándor, Móczár Miklós, **Pillich Ferenc**, Sajó Károly, Szépligeti Győző, Szilády Zoltán, Zilahi-Kiss Endre”⁴⁶

Számos tanulmányt jelentetett meg a szaklapokban magyar és német nyelven:

- A vetési bagolyféle (Rov. Lap. XVI. 1909. 40-43.)
- Simontornya és vidékének lepkéi (Rov. Lap. XVI. 1909. 53-56.)
- Gyűjteményem néhány eltérő lepkéjéről (Rov. Lap. XVI. 1909. 82-86.)
- Lepkészetű följegyzések I-II. (Rov. Lap. XVI. 1909. 118-121., 185-188.)
- Újabb adatok Simontornya lepke faunájához (Rov. Lap. XVII. 1910. 22-25.)
- Adatok néhány lepkénk elterjedéséhez (Rov. Lap. XVII. 1910. 59.)
- Rovarászati följegyzések (Rov. Lap. XVII. 1910. 135-139.)
- Simontornyán gyűjtött bogaraim jegyzéke I-III. (Rov. Lap. XVII. 1910. 154-158. és XVIII. 1911. 8-10, 24-27.)
- Sphinx convolvuli L. (Rov. Lap. XVIII. 1911. 28.)
- Adatok Simontornya pókfaunájához (Rov. Lap. XVIII. 1911. 88-89.)
- Lepkészetű följegyzések (Rov. Lap. XVIII. 1911. 157-162.)

⁴³ Brehm: Az állatok világa - Kérészek (Ephemera)

⁴⁴ Brehm: Az állatok világa - Aranyszemű fátyolkák (Chrysopidae)

⁴⁵ Brehm: Az állatok világa - Bogarak (Coleoptera)

⁴⁶ www.actazool.nhmus.hu - Hártvászárnyú gyűjtemény (Hymenoptera)

- Adatok Simontornya Diptera faunájához (Rov. Lap. XVIII. 1911. 183-187.)
- Adatok Simontornya bogárfaunájához (Rov. Lap. XIX. 1912. 60-66.)
- Búcsú 1912-től (Rov. Lap. XX. 1913. 11-14.)
- Rübenkäferfang (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1914. 132-134.)
- Aus der Arthropodenwelt Simontornya's (Simontornya, 1914. pp. 172.3 Abbild.)
- Simontornyai Hymenopterákról (Rov. Lap. XXV. 1918. 44-53.)
- Entomologischer Sauersteig (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1921. 46-62.)
- Hundertundein Abend auf den Simontornyaer Wiesen (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1922. 52-69.)
- Etwas vom Admiral (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1922. 94-97.)
- Johannistriebe (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1924/25. 75-80.)
- Wahrnehmungen auf Wanderungen (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1926. 58-68.)
- Wie ich Entomologe wurde (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1927. 59-64.)
- Neuere Daten zur Arthropodenfauna Ungarns (Folia Entomologica Hungarica I. 1927. 117-118.)
- Adatok Tolnavármegye flórájához (Magyar Bot. Lap. 1927. 94-97.)
- Heil Krancher! (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1928. 54-55.)
- Und Justament abermals etwas von Simontornya (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1928. 63-67.)
- Die Goldwespenfauna Simontornya's (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1934. 143-146.)
- Mein erster Versuch (Folia soc. entom. hungar. 1930. 92-107.)
- Die Goldwespenfauna Simontornya's (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1934. 143-146.)
- Die Hymenopterenfauna Simontornya's (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1935. 112-122. és 1936. 133-147.)
- Die Psammocharidenfauna Simontornya's (Krancher's Entomolog. Jahrbuch 1937. 169-172.)

Pillich Ferenc
gyógyszerész

Szombathelyen 1876-ban született. Középiskoláit a lutheránus főgimnáziumban, főiskolai tanulmányait a budapesti tudományegyetem gyógyszerészi fakultásán végezte, ahol gyógyszerészi oklevelet szerzett.

1898-ban telepedett le Simontornyán, ahol gyógyszerterápiát nyitott.

Lelkis sportférfiú, aki kerékpáron többször bejárta Közép-európát. Szenvédélyes rovargyűjtő, több mint 30 új rovat fedezett fel. Számos tudományos és útleirői cikket írt, előadást tartott és a helybeli egyesületeknek állandóan vezető tagja.

1930 március hó 22-én a Simontornyai Polgári Lövészegylet elnökvé választották.

Még életében megjelent róla ez az ismertető⁴⁷

⁴⁷ Hirn László: Tolnavármegyei fejek – Bp. 1930. - Megjelent 500 számozott példányban

(Ifj.) Pillich Ferenc simontornyai gyógyszerész úr ajándéka az Ernyey József Gyógyszerésztörténeti Könyvtárnak

PILLICH FERENC SENIOR

*1833. ÁPRILIS 1. SÜMEG

*1902. AUGUSZTUS 6. SIMONTORNYA

DR. PILLICH FERENC JUNIOR

*1876. ÁPRILIS 2. SZOMBATHELY

*1948. JÚNIUS 14. SIMONTORNYA

*Pillich Ferenc
simontornyai gyógyszerész úr
ajándéka*

JOROK JOZSEF ::

BUDAPEST PÉNZMÉRLESI ÉS PÉNZKÖZVETELI TÁRSASÁG

Árjegyzék

Ist- és kőzetek kőzetgyűjteménye
Kutatási és gyűjtési

Vegyi készítmények
Férfi és női
Férfi és női
Férfi és női

Ist- és kőzetek
Kutatási és gyűjtési
Kutatási és gyűjtési
Kutatási és gyűjtési

Vegyi készítmények kőzetgyűjteménye

Irodalom: Baradlai J., Bárszony E.: *A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Évesítője*. II. kötet, Budapest, 1930. 222. p.
Veszprém Megyei Életrajzi Lexikon, 1998. 406-407. p.
Dr. Kolozs Cs.: *Gyógyszerészet*, 1974. 69-70. p.
Rovartani Lapok, 1948-as években több közleménye jelent meg.

Illusztrációk: Portrék (Ernyey József Gyógyszerésztörténeti Könyvtár) Pillich Ferenc ajándéka az Ernyey Könyvtárnak (Török J.: *Árjegyzék*)

A bécsi tudományegyetemen 1856-ban gyógyszerészi oklevelet szerzett. A szombathelyi Isteni Gondviselés Gyógyszertár tulajdonosa 1857-től. Részt vett az 1848-49. évi szabadságharc számos csatájában. Szülőhelyén, a Megváltó Gyógyszertárban volt gyakornok. A közeli Kehidán gyengélkedő DEÁK FERENCNEK, a „a haza bölcsének” több alkalommal készített és vitt gyógyszert. Később az ő ajánlásával többször felkereste a Döblingben élő SZÉCHENYI ISTVÁNT. A Magyarországi Gyógyszerész Egyesület Győr vidéki kerülete szombathelyi járásának elnökévé választották 1874-ben. A budapesti Szerecsen Gyógyszertárát 1885-ben nyitotta meg, majd Temesvárra költözött 1894-ben, végül Simontornyán telepedett le. Itt a Szentlélek Gyógyszertárat vezette haláláig. Számos dolgozata jelent meg a szaklapokban. Simontornyán temették el.

Íljabb PILLICH FERENC atyja Isteni Gondviselés Gyógyszertárában gyakornokoskodott. Gyógyszerészi oklevelét 1897-ben Budapesten szerzte meg a Pázmány Péter Tudományegyetemen. Érdeklődése már ifjúkorában a természettudományok felé fordult, lepke- és rovarfajokat gyűjtött, és a növényflórát is kutatta. Külföldi gyűjtőtújai során csaknem valamennyi európai országban megfordult. Számos, általa felfedezett rovar- és növényfajt neveztek el róla. Több mint húszezer darabos gyűjteményét a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozta. Közleményei a *Rovartani Lapokban*, az akadémiai *Folia Entomologica*-ban, a *Magyar Botanikai Lapokban* és a *Zoologische Jahrbuch*-ban jelentek meg.

Apja halála után átvette a simontornyai gyógyszer-tár vezetését, s azt mindvégig nagy lelkesedéssel és odaadással irányította. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy meglejt férfiemberként szükségét érezte, és 1932-ben megszerezte a gyógyszerészdoktori diplomát.